

28. 3. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Be kind to your local nazi aneb rasismus v ČR

Jaké jsou aspekty rasismu v České republice? Má stát účinné prostředky na potlačení toho problému? Je právní úprava rasové diskriminace dostačující?

Problematika rasové diskriminace v České republice

Hlavními aspekty, které vyvolávají znepokojení ve společnosti jsou přetrvávající rasová nenávist a násilné činy páchané skinheady a jinými osobami na příslušnících menšin, zejména Rómech a osobách afrického a asijského původu.

Jaké jsou aspekty rasismu v České republice? Má stát účinné prostředky na potlačení toho problému? Je právní úprava rasové diskriminace dostačující?

Problematika rasové diskriminace v České republice

Hlavními aspekty, které vyvolávají znepokojení ve společnosti jsou přetrvávající rasová nenávist a násilné činy páchané skinheady a jinými osobami na příslušnících menšin, zejména Rómech a osobách afrického a asijského původu. V posledních letech vyvolávají velké zneklidnění antisemitské incidenty. Nesmíme opomenout i existenci řady organizací a publikací propagujících rasistické a xenofobní myšlenky.

Negativní zjištěním je, že ve srovnání s počtem zjištěných trestných činů je počet obviněných a odsouzených poměrně malý, přičemž musíme zmínit i to, že jsou často ukládány mírné tresty. V souvislosti se zprávami o případech, kdy se policie při jednání s menšinami, zejména s příslušníky romské komunity, dopustila obtěžování a nadměrného užití síly, vznikají obavy, že pracovníci orgánů činných v trestním řízení zřejmě nejsou dostatečně informováni o ustanoveních Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace, která byla přijata rezolucí Valného shromáždění OSN dne 21. prosince 1965 a již je vázána i Česká republika.

Postih extremisticky motivovaných trestných činů

Problémy se vyskytují zejména:

- v oblasti dokumentování této trestné činnosti - při určování pachatelů, spolupachatelů (neochota svědků), což se nejvýrazněji projevuje v nízké objasňenosti verbálních útoků na větších shromážděních,
- při prokazování subjektivní stránky tr. činu, kde je vždy vyžadováno úmyslné zavinění, které je však těžko prokazatelné,
- v nevedení podrobných výsledků a v nedůsledné dokumentaci vzhledu obviněných v době spáchání trestného činu,
- při postihu užívání fašistických a jim obdobných symbolů.

Prozatím, ze srovnání výčtu trestních deliktů, kterých se mohou dopustit extremisté v zahraničí, vyplývá, že česká právní úprava činů extrémní povahy je vcelku dostačující. Naopak, co se týče činů, které jsou charakterizovány jako rasově motivované nebo jako činy směřující proti jednotlivci nebo skupině obyvatel pro jejich odlišné politické a náboženské přesvědčení, je dokonce česká právní úprava precizněji propracována zvláštními skutkovými podstatami (trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci §196 odst. 2, odst. 3 tr. zákona; tr. čin hanobení národa, rasy a přesvědčení § 198 tr. zák.; tr. čin podněcování k rasové a národnostní nesnášenlivosti § 198a tr. zák.;

tr. čin vraždy §219 odst. 2 písm. g); tr. čin ublížení na zdraví § 221 odst. 2 písm. b) tr. zák.; tr. čin ublížení na zdraví - těžké újmy na zdraví § 222 odst. 2 písm. b) tr. zák.; podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů dle § 260 tr. zák.).

Právní předpisy představují hlavní právní nástroj, kterým se stát snaží zajistit rovné postavení všech osob a působit proti projevům rasismu, xenofobie a národnostní nebo etnické nenávisti. Předpisy, které se týkají této problematiky můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří právní předpisy, ve kterých se buď pozitivně zakotvují a vymezují zásady rovného postavení všech bez ohledu na rasu, národnost a další hlediska, nebo v nichž se tyto principy rozvádějí do konkrétních právních oblastí. Tyto principy jsou zakotveny v ústavním pořádku České republiky a od nich se tedy musí odvíjet všechny zákony a prováděcí předpisy. Případný rozpor mezi nimi přísluší posoudit Ústavnímu soudu. Při praktické aplikaci uvedených předpisů má ten, kdo se cítí být postupem orgánu veřejné správy poškozen na svých právech, možnost obrátit se na soud s návrhem na přezkoumání zákonnosti takového rozhodnutí (čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Toto právo může být omezeno pouze zákonem.

Druhou skupinu tvoří právní předpisy, jejichž smyslem je čelit výskytu projevů rasismu a národní nesnášenlivosti a v případě, že k takovému případu dojde, jej postihnout. Dominantní postavení má v tomto směru trestní zákon (viz. paragrafy výše). Aplikací trestního zákona lze v určitém směru (nikoliv ovšem absolutně) poskytnout ochranu společnosti před pachateli trestné činnosti tím, že výkonem uloženého trestu - a v závislosti na jeho efektu - i po něm - zabráníme recidivě trestné činnosti. Samotné prohlášení určitého jednání za trestný čin může mít i preventivní účinky, které se mohou zvyšovat tehdy, pokud trestní postih za takové činy je rychlý a adekvátní. Trestní zákon ovšem zpravidla nemůže významněji přispět k odstranění příčin a podmínek trestné činnosti. Může je pouze zjistit, poukázat na ně a přihlídnout k nim v rámci rozhodování o trestu. Je však na jiných subjektech než na orgánech činných v trestním řízení, aby po vyhodnocení těchto skutečností hledaly účinnější nástroje (ať již legislativní, organizační, výchovné nebo jiné) zaměřené zejména na prevenci této trestné činnosti.

Trestná činnost motivovaná rasovou nebo národnostní nesnášenlivostí nepoškozuje jenom stát, ale každého, kdo se na jeho území zdržuje. Proto hledání nástrojů, jimiž lze této trestné činnosti zabránit nebo ji alespoň omezit, nemůže být jen věcí státu. Ten by zde měl vystupovat jako koordinátor a garant aktivit řady dalších subjektů. Úloha práva při předcházení a potlačování projevů nesnášenlivosti je nepochybně významná, ovšem nelze ji přeceňovat a již vůbec nelze vycházet z toho, že je jedinou cestou, jak tyto problémy řešit.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)

- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)